СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXI. Число 233. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 6. жовтня, 1923. VOL. XXXI. No. 233. Jersey City, N. J., Saturday, October 6, 1923. THREE CENTS

МАШИНОВІ КРІСИ ПРОТИ ЗБУНТОВАНИХ ВЯЗНІВ

ЕДІВИЛ, Кентакі, 4. жовтня. — Викликана зарядом стейтової вязниці в сій місцевости стейтова поліція та війско засипали збунтованих вязників кулями з машинових крісів. Кулі розвалили барикади, побудовані вязниками, та передну стіну, за котрою вони вкривалися. Вязники перестали вже відповідати вистрілами на стрілянину війска та поліції, але нападаючі мимо сього не рішилися ще йти приступом до обляжених, але ждуть, поки наступить ясний день.

З КОНВЕНЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ

ПОРТЛЕНД, Ореґон, 4. жовтня. — Конвенція Американської Федерації Праці розбирала на своїм нинішнім засіданню ряд орґанізаційних питань.

Наперед вирішила питанне страйку нюйорських друкарів. По промові голови межидержавної друкарської юнії, конвенція станула без довгої дискусії на становищи, що страйк був викликаний безправно та що нюйорський відділ друкарської юнії повинен бути розвязаний.

Далі розглядано в довшій дискусії питанне, чи місцевий відділ Федерації Праці мусить стати членом стейтової та центральної місцевої орґанізації. По довшій дебаті справи ще не вирішено, але відослано ще раз до спеціяльного комітету.

Постановлено наконець приступити до орґанізовання жінок, що працюють по банках, канцеляріях (офісах), тощо, як також до орґанізації робітників в ткалнях полудневих стейтів.

СКЛАДАЮТЬ НА КОНҐРЕС ВИНУ ЗА МОРСЬКУ КАТАСТРОФУ

САН ДІЄҐО, Каліфорнія, 4. жовтня. — Перед спеціяльною слідчою комісією американської фльоти, що розсліджує причини розбиття 7 американських контраторпедовців на Тихому Океані дня 8. вересня, виступив капітан Джеймс Тум, голова 12 ескадрони контраторпедовців, та заявив, що вину за катастрофу поносить в першій мірі конґрес, бо він не ухвалив відповідної суми гроша, потрібної на побудованне належитих кораблів.

ПИНШО ЩЕ НЕ РІШИВСЯ ПРИНЯТИ КАНДИДАТУРИ

ВАШІНҐТОН, 4. жовтня. — Серед републиканських політиків велике заінтересованне викликує питанне кандидатури пенсилвенійського ґубернатора Пиншо.

Секретар (міністер) скарбу Мелон мав запропонувати йому, що буде його попирати та постараеться за те, що делеґати стейту Пенсилвенії на партійну конвенцію станують за ним. Пиншо, однак, станув на становищи, що за ним можуть станути делеґати самі, але голосу та підпори провідників партії він не потребує.

КУПЦІ ЗА ОБМЕЖЕННЄМ ПРОГИБІЦІЇ

НЮ ЙОРК, 4. жовтня. — Збори Торговельної Палати стейту Ню Йорку заявилися значною більшостю голосів за обмеженнем прогибіційного права так, щоби вільно було виробляти, продавати та вживати легкі вина й пиво.

ЗБІЛЬШЕННЄ ЧИСЛА РОБІТНИКІВ НА ЗЕЛІЗНИЦЯХ

ВАШІНҐТОН, 4. жовтня. — На основі звітів, предложених всіми американськими зелізницями, обраховують, що вони мали в місяцю липни сього року коло пів міліона більше робітників як мали їх в тім самім місяци рік тому назад.

Обчислення показують теж, що пересічний зарібок зелізничого робітника сього року висший, як він був рік тому назад. Так приміром трейнмени побирають сього року пересічно по 189 долярів в місяць, тоді як рік тому назад побирали по 180 долярів в місяць; канцелярійні робітники побирають пересічно по 178 долярів, тоді як рік тому назад побирали пересічно по 178 долярів в місяць.

ПИНШО ХОЧЕ ТЯГНУТИ В СУД ТИСЯЧІ САЛУНІСТІВ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, 4. жовтня. — Ґубернатор Пиншо відбув нині конференцію з прогибіційним федеральним агентом, на якій зажадав від агента поставлення перед федеральний суд за переступленне прогибіційного закона всіх салуністів, що не послухали приказу губернатора й далі торгують напитками.

З ОКЛАГОМСЬКОЇ БОРОТЬБИ МЕЖИ УРЯДОМ ТА КЛЕНОМ

ОКЛАГОМА СИТІ, 4. жовтня. — Стейтовий суд відложив на кілька днів речинець переслухання в справі позву членів стейтової леґіслятури проти ґубернатора за розігнанне спеціяльної сесії леґіслятури.

Тимчасом вся увага стейту звернена на те, чи ґубернаторови вдасться не допустити до обчислення голосів з вівтіркового референдума.

ОДИН МІЛІЯРД НОВИХ СТЕМПСІВ

ВАШІНҐТОН, 4. жовтня. — Уряд постановив видрукувати другим накладом цілий міліярд (тисячу міліонів) ювилейних марок Гардинґа.

СПІЛКА МЕЖИ ЗЛОДІЯМИ ТА ВЛАСТИТЕЛЯМИ

БОСТОН, 4. жовтня. — Менажер одної бостонської асекураційної компанії, приймаючої обезпеченне автомобілів на случай крадежи, виступив перед судом зі сензаційною заявою; каже він, що 70 процент всіх автомобілевих крадежий, поповнених в Злучених Державах, допущенося за згодою самих властителів.

В році 1922, вкрадено в Злучених Державах 70,000 автомобілів.

ВІДГУК ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ.

ВАШІНҐТОН, 4. жовтня. — Наслідком недавно покінченого вуглевого страйку скількість добутого вугля в перші тижні праці в копальнях твердого вугля не йшла зі звичайною скоростю. Зате тепер, як кажуть заряди, добувають робітники кожного тожня більше вугля, як котрогонебудь тижня за 5 послідних літ.

ЗГУБИВ ДІТИ В ДОРОЗІ.

До поліції міста Синсинаті, Огайо, прийшов Гарис Гарт, та подав її небувалу історію. Каже він, що він вибрався недавно автом зі Лівенверту, в стейті Канзасі, до міста Спартенберґу, в стейті Савт Каролайні. Їхав з двома дітьми: 11літньою дочкою Нелі та 9-літним синком Ґрестом. В місті Винслові, в стейті Індіняі, задержався він при дорозі для відпочинку. Неспокійни діти полізли до другого авта, що стояло при дорозі, а мало належати до туриста, що представився за Фреда Мориса з илинойського міста Квінсі. Діти полюбили хужого чоловіка так, що стали просити батька, аби дозволив їм поїхати з ним. Оба автомобілісти й вибралися з Винслова. Діти Гарта поїхали в возі Мориса. По дорозі з Квінсі до Джаспера батько втратив з очий віз, в якоум їхали діти, і не міг їх уже найти мимо пильних пошукувань. В розпуці прийшов він на поліцію, просити її о поміч.

НАЙБІЛЬШИЙ РЕСТОРАН.

В Лондоні отворено неподавно ресторан, який може помістити від разу 4.500 гостей, яких обслугує 900 кельнерок. На кождому з пяти поверхів будинку ґрае окрема оркестра. Про вивінуванне того велитенського підприємства можуть дати виображенне такі цифри: ресторан має 100.000 полумисків і тарелів, 60,000 філіжанок, 34.000 ложок, 28.000 ножів і виделців врешті 24.000 склянок.

ГЛОМБІНСЬКИЙ ЗАБИРАЄТЬСЯ ДО ЗНИЩЕННЯ НЕ ПОЛЬСЬКИХ ШКІЛ.

Підчас перебування у Львові польського міністра освіти Ґломбінського мав з ним розмову про актуальні справи шкільництва представник редакції "Слов-а Польск ого". В сій розмові міністер, між іншим, коротко але досадно виложив свою програму щодо шкільництва "національних меньшостий" — програму повної заглади і знищення всякого шкільництва опроче польського. Подаемо сей усуп з розмови точно. Ґломбінського запитано:

— Яке становище міністра відносно шкільництва національних і релігійних меньшостий?"

— Меньшости мають в Польщі право на власні початкові школи з власною викладовою мовою. Окрім того можуть вони приватно закладати інші школи, очевидно на умовах, встановлених конституцією.

— А права польської мови?

Польська мова являеться безумовно обовязковою як для приватних так і публичних шкіл. Натомісць про викладову мову початкової школи рішае передівсім воля батьків, там, де приналежність дітий до певної національности являеться безсумнівною. Докладнійші постанови про шкільництво національних меньшостий мають бути уміщені в загальних законах шкільних, які мінінстерство освіти виготовляе для близшої сесії сойму.

БОЛЬШЕВИКИ ШУКАЮТЬ ПРИЗНАННЯ АНҐЛІЇ.

Советський уряд поручив Радекови-Собельзонови звернутись до лорда Керзона із запитом, чи Анґлія визнае советську владу, якби совети скликали конференцію представників усіх советських републик і якщо ся конференція ухвалилаб заяву довіря для советського уряду. Рівночасно Радек має запитати Керзона, під якими умовами Анґлія уділилаб советам позички.

І УКРАЇНСЬКІ ІНСПЕКТОРИ НЕБЕЗПЕЧНІ.

"Діло" повідомляє: Українцям-інсперторам: д-рови В. Левицькому і д-рови І. Копачеви відібрано нагляд над украінськими середніми школами. Цей нагляд доручено інспекторам Полякам. І так: академічну ґімназію у Львові та українську ґімназію в Перемищли віддано інпс. Яневори, філію української ґімназії у Львові та українську ґімназію в Станиславові віддано інс. Сосніцькому, ґімназії стрийську і коломийську інсп. Вoносовичеви, приватну жіночу ґімн. СС. Василіянок у Львові інсп. Пайонкови.

Кому приділено українську ґімназію в Тернополі та приватні ґімназії, покищо невідомо. Також невідомо покищо також, чи й інсп. Матієва усунено від нагляду над школами таксамо, як двох згаданих інспекторів-Українців.

ПРОВОКАЦІЯ І ЖИДІВСЬКИЙ ПОГРОМ У ЛЬВОВІ.

Недавно "двай млодзеньци" проходили попри жидівський похорон при жидівській улиці у Львові. Один з них "пршипадково" трутив одну з учасниць похорону, на що її окруженне зареаґувало у відповідний спосіб. Жиди, спровоковані в своїх релігійних почуваннях, побили "млодзеньцув" але не до того, щоб вони не могли побігти за поліційною інтервенцією. Поліцай, бачучи на місци, хто спровокував авантуру, відловився від інтервенції. Але на що виходить львівський польський дневник "Ґазета Цодзенна"? пише: "Отже львівське жидівство забираеться до уладжування погромів католицького населення. Запитуемо — чи Жидам у Львові можна вже бити "ґоїв"?

НЕПЕРЕМОЖНИЙ ПАНЦИР.

Якийсь Оскар Шавман винайшов таку сполуку металів, з якої зробив панцир, що видержуе стріли і найбільшого ручного калібру рушниць та пістолетів. Сей панцир є ручний; його можна легко складати.

НІМЕЦЬКІ ФАШІСТИ ХОТЯТЬ ПРИВЕРНУТИ В НІМЕЧЧИНІ МОНАРХІЮ І ГОГЕНЦОЛЛЕРНІВ

БЕРЛІН, 4. жовтня. — Новий німецький кабінет ще не утворений і можливо що й не буде утворений в такий спосіб, як спершу сподівались.

Президент Еберт і бувший канцлер Штреземан хотіли оперти новий кабінет на більшости парляменту, але як вони не вспіють одержати згоди більшости парляменту, президент Еберт розпустить парлямент і новий кабінет буде правити без парляменту. Говорять також, що президент на місце кабінету покличе директорію, зложену з 5 осіб.

Зноваж німецькі фашісти і сим не вдоволяються. Вони хотять або всевладного диктатора або монарха.

Ґенерал Людендорф, котрий є лідером протестантських фашістів під назвою „чорно-біло-червоної" (кольори німецького прапора за монархії), хоче, аби привернути в Німеччині монархію і покликати одного з Гогенцолернів на всевладного монарха, найімовірнійше престолонаслідника Фрідріха Вільгельма.

Німецький промисловий маґнат Гуґо Стіннес також підпирає привернення монархії в Німеччині.

Баварія інтересується розвитком подій в Берліні, але лише остільки, щоби використати нагоду і відірватись від Німеччини та привернути у себе самостійне королівство.

Баварські націоналісти готують на королівський престол баварського престолонаслідника Рупрехта з дому Віттельсбах.

ФРАНЦІЯ ЗАНЕПОКОЄНА ПОДІЯМИ В НІМЕЧЧИНІ

ПАРИЖ, 4. жовтня. — Французьке правительство щораз більше занепокоюється останніми подіями в Німеччині, які змагають до віднови монархії в Прусії і в Баварії.

Французи бояться повороту монархічного ладу в Німеччині, бо тоді прийшов би там до влади сильнійший і більше сконсолідований елемент. Загалом Французи кажуть, що попали на опір в Німеччині, якого не сподівались. Вони не сподівались такого опору в Рурщині, який стрінули. Обчисляють, що Німці видали на рурський опір стілько гроша, що вистарчило-б було на „воєнні відшкодовання" для аліянтів на протяг 5 літ.

МАЙНЕРИ В РУРЩИНІ ОТЯГАЮТЬСЯ ЩЕ ВІД ПРАЦІ

ДІССЕЛЬДОРФ, Німеччина, 4. жовтня. — Чужі обсерватори, які прибули в Рурщину подивитись, як Німці виконують „покиненне пасивної резистенції", кажуть, що се покиненне поправді є тільки на папері. На ділі ще далеко до покинення. Ще візьме богато часу, заки німецькі робітники кинуть дармованне і вернуться до правильної праці.

Німецькі майнери кажуть, що у всякому разі не будуть працювати разом із спроваджениими в Рурщину польськими, французькими і альзатськими майнерами.

ВИДОБУТО МАЙНЕРІВ ІЗ ЗАСИПАНОЇ МАЙНИ

ЛОНДОН, 4. жовтня. — Із залитої водою копальні в Реддинґ, поблизу Фолкерк, в Шотляндії, видобуто 5 майнерів, які оставали під землею 9 днів. За весь той час вони мали зі собою лише кусник хліба і воду.

Кромі них ще трох майнерів дало сиґнал зпід землі, що вони жиють під засипом.

АВСТРІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ ПРОТИ БАВАРІЇ

ВІДЕНЬ, 3. жовтня. — Австрійське правительство змобілізувало своє федеральне війско і тирольських стрільців біля границі баварії.

Се запоряджено ізза небезпеки, яка могла би грозити Австрії, колиб у Баварії вибухла громадянська війна і баварські відділи схотіли переходити на австрійську територію.

Австрійська жандармерія захопила богато ручних гранат, машинових крісів та амуниції, які баварські націоналісти зібрали були в Горішній Австрії.

ТУРЕЧЧИНА БУДЕ РЕПУБЛИКОЮ

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини, 4. жовтня. — Згідно з постановами нової турецької конституції Туреччина буде проголошена републикою. Президент її буде вибираний на 4 або 5 літ. Національні збори (парлямент) мати-муть тільки законодатну силу, а екзекутивну силу мати-ме кабінет, який буде одвічальним перед національними зборами.

Кромі того буде державна рада, яка буде сповняти чинности висшої палати. Її члени не будуть виборні, тільки іменовані президентом републики.

РОСІЯ ЗІРВАЛА ДИПЛЬОМАТИЧНІ ЗНОСИНИ З ФІНЛЯНДІЄЮ

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 4. жовтня. — Сюди повідомляють з Гелсінґфорсу, столиці Фінляндії, що Росія зірвала дипльоматичні зносини з Фінляндією.

Російський представник в Гелсінґфорсі вручив фінляндському правительству остру ноту, в якій домагається назначення мішаної комісії, яка розслідила би справу убиття російських членів карельської граничної комісії. Російський уряд в ноті домагається покарання убийників на основі російських законів, бо вбийства доконано на російській території, а також зложення 1,500,000 франків у золоті яко запоруку, що Фінляндія покарає убийників і заплатить відшкодованне.

Покищо Росія зірвала з Фінляндією дипльоматичні зносини аж до полагоди сеї справи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ОДИН МІСЯЦЬ.

Як показує послідний касовий звіт Українського Народного Союза, поміщений у вчерашнім числі Свободи, наша Організація виплатила в місяцю вересню посмертних запомог 7,250 долярів, з фонду запомогового 300 долярів, з фонду сирітського 683,11 долярів. Разом видав Український Народний Союз на статутову допомогу своїх членів та їх родин $8,233,11.

Як бенефіціярі, себто користаючі з сих допомог, записані в книгах 19 осіб. На ділі, однак, скористали зі сих допомог більше людей, бо девять посмертних, які були виплачені по 9 членах Українського Народного Союза, певно принесли потіху не 9, але що найменче яким 40 особам. Зчисливши разом троякі виплати Українського Народного Союза в місяцю вересню, побачимо, що Організація втерла сльози що найменче 50 особам, кревним наших членів.

Отсе є вислід діяльности Українського Народного Союза за один місяць. Таку роботу робить він кождого місяця, чи ми дивимося на ті довгі стовпці німих чисел, чи закидаємо їх як пусте заповнення паперу. Сі німі цифри се памятники живучої роботи Українського Народного Союза для своїх членів та вимовний зазив до тих, що його членами ще не є, щоби ними як найскорше стали.

ПРО ПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БАНК.

Вчера була телеграма з Варшави, столиці Польщі, яка повідомляла про новий плян нового польського державного банку.

Сей банк має бути у Варшаві. Має мати 40,000,000 долярів закладового капіталу і на основі того закладового капіталу має видавати певну означену скільність нових польських паперових грошей (так званих „злотих").

Все те не була би ще велика штука, якби не те, що доля польських „злотих" не в польських руках, а заграницею, яка може низким курсом їх цілком знищити. Отже треба позискати собі довіре заграниці для тих „злотих" і їх курсу.

Як позискати? Є ріжні способи. Польща післала до Лондону свого міністра фінансів і йому тамошні банки предложили один плян, — останній, який мали чи могли мати.

Банк Англії разом з американським банком Дж. П. Моргена і Ко. згодились поручити за певну скільність польських „злотих", коли Польща зложить означену суму золота не у себе, — але в Лондоні в Банку Англії і в Ню Йорку в банку Моргена. Тоді аж Польща може за порукою тих банків видати означену скільність паперових „злотих". Але аби у виданню тих „злотих" не прошкробала, а головно щоб не видала більше як її дозволено, у Варшаві має сидіти і пильнувати польських „злотих" англійський фінансовий диктатор, званий „дорадником", Гилтон Янг.

Все уладжено якраз так, як з опришком, котрий допуститься злочину, а хоче дістатись перед засудом на якийсь час на волю. Він мусить зложити запоруку в грошах або бонді, а в додатку дістає ще й „дорадника", який йому за гроші радить, як з халепи вилабудатись.

Польща, видно, приняла такі умови, бо такій Польщі ніхто ліпших не хоче дати.

Отже щодо довіря, яке Польща має у світі, вона стоїть низше від всякої другої держави, навіть від малої африканської републики Ліберії, яка має у фінансовому світі більше довіря.

Але вона, як видно, не мала змоги дістати ліпші умови і приняла сі крайні, чим виставила собі свідоцтво фінансового банкрота.

На се вона собі добре заслужила. Заслужила своїм оружем.

Кождий безнесмен, коли він буде бізнес на кредит (не своїм коштом), нараженний на такі польське банкроство. Вірителі можуть його кождої хвилі обанкротити, зробити жебраком, коли захаджають від нього вирівнання рахунку.

Польща будувала свій державний бізнес на кредит, або інакше — не своїм коштом, а сусідів, в яких забрала землі. Вірителі (сусіди) яким вона винна забрані землі можуть кождої хвилі Польщу обанкротити, зробити жебраком, коли неспідівано зажадають від неї вирівнання рахунку.

А такій „державі", що кождої хвилі залежить від вірителів, ніхто не вірить і ніхто її „державного бізнесу" не бере серіозно. Вона може дістати хиба таку позичку чи поруку, про яку доноситься з Варшави.

Але така позичка чи порука се тільки запорука, що польський державний „бизнес на кредит" стоїть перед банкроством.

ДО УКРАЇНСЬКОГО УЧИТЕЛЬСТВА І ГРОМАДЯНСТВА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І В КАНАДІ.

(Надіслана стаття).

На днях одержав я листа від товариства „Взаїмної Помочі Українського Учительства" у Львові, в котрому представлене життє української школи й учительства, а заразом тяжка боротьба за своє істнування під Польщею. В листі висловлюють надію на допомогу зі сторони українського учительства й громадянства Америки, а кінчать закликом до участи американсько-українського учительства в педагогічному конгресі, що буде скликаний на кінець 1923 р.

Бажаючи подати лист до відома як найширшому загалови наших земляків в Америці, прошу Хвальну Редакцію „Свободи" о ласкаве поміщеннє його в цілости в цій надії, що як учительство так і ширший загал прочитає сей лист із заінтересованнем і відгукнеться старому краеви на поміч.

Безперечно всі розуміють, як велику вагу має сильно зорганізоване учительство, яке є першим воїном за всі **національні, культурні,** а навіть **соціяльні** установи кождої нації.

Але, щоби знова учительство могло вести тяжку боротьбу, воно мусить мати сильну підмогу. Америка може бодай в части, як не в цілости, цього рода підмогу дати, хочаб лише запринумерованнем учительського часопису: „Учительське Слово", з прегарним додатком: „Життя і Школа". Пренумерата виносить аж **два доляри ($2.00)** на рік.

Не думаю зовсім розводитись над вартостю такої часописі для американського учительства спеціяльно. Там воно знайде не лише духові богатства, але й конечні практичні поради і вказівки навіть научання.

Сподіваюся, що се дасть товчок американсько-українському учительству до тіснійшої організації, а навіть до основання професійного учительського союза, що причиниться до тіснійшої консолідації і злуки всіх учительських сил в Америці, а вислідом того було-б піднесеннє українського учительства і шкільництва в Америці і в Канаді, а тимсамим ліпшого виховання молодого українського громадянства — Американців!!!...

Я певний, що як учительство так і все громадянство добре застановиться над сим і дасть Біг, що хтось із старших і фахових, добре заслужених учителів, візьме провід в сій, для самого учительства хісній справі, бо я замолодий, а головно я не є учитель — і не можу виступати як такий!...

П. Ковальчик.

Лист, пор який я згадував, звучить:

Вповажаний Пане Товаришу:—

Від пятьох літ польська влада у відношенню до української школи і учительства іде шляхом безпощадної боротьби з метою денаціоналізації й асиміляції українського народа і викорінення серед нього ідеї рідної школи. В першу чергу намагається вона знищити українське учительство. Мимо переслідування наше учительство зорганізоване в становій організації „Взаїмна Поміч Українського Учительства" і з витривалою завзятостю зводить затяжну не рівну боротьбу з ворожим наступом. У свому органі „Учительське Слово" постійно коментує насильства, доконувані ворожою владою над нашим шкільництвом і учительством.

Бажаючи запізнати наших земляків за океаном з грізним станом на полі нашого шкільництва, просимо Вас, Пане Товаришу, доложити усіх зусиль для поширення нашого органу між тамошніми інтелігентними українськими кругами, а зокрема серед тамошнього українського учительства. Річна передплата „Учительського Слова" виносить 2 доляри. На оказ висилаємо Вам усі примірники „Учительського Слова" за минулі місяці 1923. р.

Популяризацію, поширення і поглиблення професійного руху, вироблення теоритичних підстав під будову українського шкільництва, може дати ширший колектив учительства і громадянство, а таким колективом буде „Український Педагогічний Конгрес", який скличе Товариство „Взаїмна Поміч Українського Учительства" до Львова при кінці 1923. р. по такій програмі: 1) Ідея новочасного виховання і навчання. 2) Організація всього українського учительства в межах польської держави. 3) Професійна освіта українського учительства. 4) Організація українських шкіл: а) початкових, середніх і висших, спеціяльно фахових. 5) Дошкільна і позашкільна освіта нашого народу. 6) Програми навчання і виховання. 7) Про технічні засоби виховання і навчання. 8) Про українське шкільництво в чужих державах.

Радіти-мемо, якщо Товариші(-ки) Українці в Америці, Канаді, Бразилії, зволять до кінця падолиста, 1923, зголосити свою участь в сьому Конгресі; звідомлять нас про приїзд своїх делегатів, які виголосили-б реферати про тамошнє українське шкільництво, а також про справи намічені повисшою програмою.

Львів, 21. VIII., 1923.

Дирекція Товариства.

P. S. Прошу всі українські часописі о ласкавий передрук повисшої статті.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЕСКОГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 1. годині пополудни в неділю 7. жовтня в гали Федя Ферка під ч. 310 Катавіса ул. Просимо явитись на час, бо о 2. годині зачнеться віче в новій Гай Скул.— А. Гоцко, предс.; Р. Чолій, секр.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА В 1923 РОЦІ.

(Кореспонденція зі Львова)

Уложити реєстр української преси в теперішних часах, тяжше як коли. Українська земля поділена між історичних „сусідів", одна частина відмежована від другої новими кордонами, що нагадують собою „китайські мури". Споза тих мурів доходять до нас тільки вряди-годи деякі часописі. У Львові найбільшу збірку часописий має Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка (ул. Чарнецького ч. 24). Всі редакції повинні присилати туди свої часописі, журнали й взагалі всі инші видання. Збірка така має дуже велике значіннє для майбутнього історика наших днів. — Рік видання в цьому спискови зазначено день, що його мали часописі в 1923 р.

I. ГАЛИЧИНА.

1. **Богословія.** Рік II. Науковий (теольогічний) тримісячник. Видає: Редакційний Комітет. Виходить випусками формату 8° по 6 аркушів друку. Адреса: „Богословія", Львів, вул. Коперника 36.

2. **Будяк.** Рік III. Гумористично-сатиричний, ілюстрований часопис. Виходить двічи в місяць, (4°, 8 стор.). Львів, вулиця Гавенера ч. 5.

3. **Вістник перемиської епархії.** (Рік ?). Розпорядження й обіжники єпископської консисторії. Виходить неперіодично. Адреса: Гр. кат. Консисторія, Перемишль.

4. **Вістник станиславівської епархії.** (Рік ?-. Виходить неперіодично 8°. Адреса: Гр. кат. Консисторія, Станиславів.

5. **Воля Народа.** Рік III. Независима ґазета для трудового народа (москвофільського напрямку). Виходить під неділю. Видає і за редакцію відповідає Косма Н. Пелехатий. (Мале фоліо 43x29 по 4 стор. Львів, вул. Валова 14|III.

6. **Господарсько-кооперативний часопис.** Рік III. Орґан Комітету Орґанізації Кооператив і офіціяльний орґан „Краєвого Союза Ревізійного". Виходить двічи в місяць: 1. і 15. в форматі 4° по 8 стор. За редакцію відповідає: Іван Филипович. Адреса: Краєвий Союз Ревізійний, Львів, вул. Домініканська ч. 11 (II.).

7. **Громадський Голос.** Рік XXII. Радикальний, політичний і економічний часопис. Видає і за редакцію відповідає д-р Ілля Салаґуб. (Редаґує Ан. Павлів). Виходить в кожду суботу по 4 стор. Львів, Ринок ч. 10 (II).

8. **Діло.** Рік XLI. Виходить щодня. Орґан Української Народньої Трудової Партії. За редакцію відповідає Ол. Кузьма. Видає Видавнича Спілка „Діло" по 4 (згл. 8 стор.). Адреса: Львів, Ринок ч. 10. II.

9. **Жало.** Рік III. Сатирично-гумористичний часопис, виходить двічи на місяць. Видає і за редакцію відповідає Порфір Буняк. Формат: 4° по 8 стор. Адреса: Львів, вул. Скжинського 14.

10. **Життя і школа.** Рік I. Педагогічно-науковий додаток до „Учительського Слова". Редаґує: Редакційний Комітет. Формат 8° по 16 сторін. Львів, вул. Оссолінських ч. 8.

11. **Заграва.** Рік I. Орган независимої думки. Виходить 1. і 15. в місяци. Видає Видавнича Сп. „Заграва" (Ред. Дм. Донцов). 8° по 16 стор. Львів, вул. Руська 18. I.

12. **Записки Наук. тов. ім. Шевченка.** Рік XXXI. Український науковй журнал. (Виходить неперіодично). Накл. Наукового Тов. ім. Шевченка. Виходить книжками 8° по 10—20 аркушів друку. Адреса: Львів, вул. Чарнецького 26.

33. **Земля і Воля.** Рік III. Орган Української Соц. Дем. Партії. Видає: Управа УСДП. (Фоліо по 4 стор.). (Московсько-большевицького напрямку).

14. **Історичний Вістник.** Рік I. Орган студентів істориків Українського Університету у Львові. Виходить неперіодично (Літоґрафічне видання по 16 ст.). Львів.

15. **Книжка.** Рік III. Вістник українського книжкового руху. Орґан „Союза українських книгарень і накладень" у Львові. Виходить що місяця. 8° по 2 аркуші друку. Адреса: Станиславів, вул. Липова ч. 76.

16. **Літературно-Науковий Вістник.** Рік XXII. Місячник літератури, науки і сусп. життя. Ред. Дм. Донцов (за ред. відповідає Вол. Гнатюк-. Видає Українська Видавнича Спілка (8° по 5—6 аркушів друку). Адреса: Львів, вул. Чарнецького 24.

17. **Львівсько-Архієпископальні Відомости.** Рік XXXVI. Накл. Митроп. Ординаріяту (виходить неперіодично, 8° по 20 стор.). Адреса: Львів, гр. кат. Консисторія, пл. св. Юра ч. 5.

18. **Маски.** Рік I. Журнал сатири й гумору, виходить двічи в місяць, 4° по 8 стор. Адреса: Львів, вул. Лісна ч. 12 (Микола Голубець).

19. **Місіонар** пресв. Серця Ісусового. Рік XXVI. Місячник присвячений апостольству молитви. Видає: Видавництво Чина св. Василія Великого. (Виходить раз на місяць 8° по 16 ст. друку в Жовкві).

20. **Молода Україна.** Рік I. Ілюстрований часопис для молодіжи. Виходить два рази на місяць (з додатком „Світ Дитини") 4° по 16 стор. Адреса: Молода Україна, Львів, ул. Зіморовича ч. 3 (I.).
моровича ч. 3 (I.). Ред. Михайло Таранько.

21. **Молоде Життя.** Рік III. Часопис українського пласту, виходить раз у місяць 4° по 16 ст. Видає: Українське Краєве Товариство охорони дітей і опіки над молодіжю. Адреса: Львів, вул. Бляхарська ч. 11.

22. **Народня Просвіта.** Рік I. (X.). Просвітний місячник Тов. „Просвіта". Видає: Тов. „Просвіта" 4° по 20 стор. Адреса: Львів, Ринок ч. 10 (II.).

23. **Наш приятель.** Рік II. Часопис для української молоді і шкільних дітей. Видає „Марійське Тов. молоді у Львові". Виходить випусками 8° по 16 ст. Адреса: Жовква, Видавництво Чина св. Василія Вел.

24. **Нива.** Рік XVIII. Місячник церковних і суп. справ. Видає тов. св. апост. Павла (8° по 3—4 аркуші). Адреса: Львів, вул. Корняктів ч. I.

25. **Нова культура.** Рік I. Журнал культурного; суп. й політичного життя. Місячник 8° по 4 арк. Адреса: Львів, вул. Руська ч. 3. I.

26. **Рогатинець.** Рік I. Вістник Кружка У. П. Т. Редаґує колеґія (відповід. ред. Ант. Лотоцький-. Виходить неперіодично 8° по 16 стор. друку. Адреса: „Рідна Школа", Рогатин.

27. **Світ Дитини,** ілюстрований журнал для дітей. Виходить двічи в місяць (як додаток до „Молодої України") 8° по 8 стор. Ред. й адм.: Львів, Зіморовича ч. 3 (I.).

28. **Свобода.** Рік XXV. Орган Української Народньої Партії Трудової. Політичний, просвітний та господарський часопис для селян. Виходить що тижня під неділю (4 стор. фоліо). Адреса: Львів, Ринок 10, II.

29. **Сільський Світ.** Рік I. Ілюстрований місячник, присвячений усім галузям сільської господарки, 8° по 2 арк. друку. Адреса: Перемишль, вул. Зелена 5.

30. **Січові Вісти.** Рік V. Присвячені січовим справам і просвіти нації. Виходить раз у місяць 8° по 16 стор. Адреса: д-р Роман Дашкевич, Львів, вул. Собіщини 1.

31. **Слово.** Рік II, орган українського міщанства, виходить що неділі (4 стор.). Адреса: Львів, вул. Руська 3.

32. **Службовик.** Рік IV. Орган „Союза українських приватних урядників Галичини" (місячник 8° по 8 стор. друку). Львів, вул. Оссолінських 15. II.

33. **Стіідентський Вісник Поступ.** Рік III. (місячник 8° по 2 арк. друку). Адреса: Львів, вул. Домініканська 11.

34. **Студентські вісти.** Рік I. Орган Українського Студенства (Галичини) виходить 1. і 15. кождого місяця (Літоґрафоване видання 4° по 16 стор.). Львів (блища адреса не подана).

35. **Театральне мистецтво.** Рік II. Місячник театру і сцени. (Видає: Видавництво „Русалка" (Г. Ганудяк). Львів, Куркова 10. II.

36. **Українське Життя.** Рік III. Політично-економічнокультурний тижневик. За редакцію Іван Ставничий. 4 стор. друку. Адреса: Станиславів, Сапіжинська 23.

37. **Українське Пасішництво.** Рік VIII. Ілюстрований місячник поступового пасішництва під ред. Евг. Архипенка (8° по 24 стор.-. Львів, Гавзпера 5. II пов.

38. **Український Голос.** Рік V. Політично-економічний орґан, виходить що тижня по 4 стор. Адреса: Перемишль, вул. Побереже 1.

39. **Український Еміґрант.** Рік I. Літературно-сусп. двотижневик 4° по 16 стор. Орґан укр. еміґрації й рееміґрації, Львів, Коперника 16.

40. **Український Пласт.** Рік I. Місячник української пластової молоди для літератури, науки, забави. Виходить раз на місяць 8° по 16 стор. друку. Адреса: Іван Чепига, проф. Станиславів, вул. Липова ч. 1. (Видає „Філія Краєвого Тов. охорони дітей й опіки над молодіжю в Станиславові).

41. **Учительське Слово.** Рік XI. (Орган Взаїмної Помочі Українського Вчительства). Виходить раз на місяць з додатком „Життя й школа") 8° по 2 арк. друку. Адреса: Львів, вул. Осолінських 8 (II.).

42. **Хроніка Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові** Рік XXIII. (Звідомлення Виділу, Секцій і Комісій Тов.). Виходить неперіодично 8°. Львів, вул. Чарнецького 26.

Примітка. З історичної потреби для цілости огляду слідує згадати й такі органи, які виходили та виходять в українській, що правда, мові, але видавані Поляками, а редаговані їх платними агентами.

43. **Рідний край.** Рік IV. Народний дневник. Виходив щодня, а перестав виходити на 43-ім числі в 1923 році. Це був польський орган.

44. **Хлопська правда.** Рік II. (орган на польських послугах). Редагував убитий Сид. Твердохліб (8 стор.). Перестав виходити 1923 р.

45. **Право народу.** Рік I. Політично-економічний часопис виходить що тижня. Орган Української Народної Партії (видаваний за польські гроші — фракція посла до польського сойму Ількова) 4 стор. Адреса: Коломия, вул Легіонів 10.

ПРИГАДКА.

(Відділам У. Н. Союза).

З головної канцелярії У. Н. Союза вислано недавно до всіх 340 відділів У. Н. Союза КВЕСТІОНАР (листу запитів) з тим, щоби всі відділи сповнили сей свій обовязок совісно і виповнили квестіонар; значить—подали ТОЧНІ І ПРАВДИВІ ВІДПОВІДИ НА ВСІ ПИТАННЯ і відтак негайно ВІДІСЛАЛИ сей квестіонар знову до головної канцелярії У. Н. Союза.

В останніх днях вже наспіли деякі відповіди; значить, ДЕЯКІ ВІДДІЛИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ ВИПОВНЕНІ КВЕСТІОНАРІ. Декотрі з них добре і докладно виповнені, а деякі недокладно.

Ми тут хочемо звернути увагу на дві річи:

Перше, — щоби БЕЗУМОВНО УСІ ВІДДІЛИ прислали відповіди.

Друге, — щоби БЕЗУМОВНО ВСІ ВІДПОВІДИ БУЛИ ДУЖЕ ТОЧНІ І ПРАВДИВІ.

На основі сих звітів буде друковане повне зіставлення відомостий З УСІХ ВІДДІЛІВ у „Свободі", а відтак буде зіставлена статистика усіх українських громад на основі тих самих звітів.

Отже кождій українській громаді, а також КОЖДОМУ ВІДДІЛОВИ У. Н. СОЮЗА залежить на тому, щоб і зіставленнє у „Свободі" і відтак окрема загальна статистика випала правдиво, справедливо і докладно.

Треба тямити, що се буде ПЕРША ТАКА ДОКЛАДНА УКРАЇНСЬКА СТАТИСТИКА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ. Тому не треба жалувати трошки труду, аби звідусіль звіти були добрі. Нехай жадна громада, ані жаден відділ не занедбає сього діла, бо відтак його проґалина в загальному зіставленню і статистиці буде видна перед лицем усього загалу.

Треба тямити, аби були відповіди на всі питання, а по змозі прислати також пикчери церков, шкіл, Народних Домів, товариств, хорів і т. д.

Добре є квестіонар відчитати (поволі кожде питанне) на мітингу відділу і вписувати відповідь по згоді і провіренню відповіди всіми присутніми членами відділу.

Відділи, які тепер прислали відповіди недокладні, повинні ради свого добра і загального зажадати звороту квестіонара і виповнити його вдруге як слід.

Не занедбуймо сеї справи, а вона буде важним добутком для американських Українців.

ПОМОЖІМ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ В ЕВРОПІ

В місяці вересні покінчились уже шкільні вакації. Межи іншими також і сотки української студіюючої молоді вернулися знову до шкільних лавок. Зі свіжим запалом до боротьби для здобуття висшого образовання кинувся цвіт нашого народу по ріжних університетах. Нема майже ніодного більшого університету чи другої висшої наукової інституції в Европі, де не був би і український студент. Доля нашої Батьківщини і злидні народу не дали богато нашим студентам спромоги учитись у власнім українськім університеті у Львові чи в Києві. Зруйнована війною наша Батьківщина не всилі покрити усіх потреб українського студентства в його університету у Львові. Ізза браку відповідних лябораторій, бібліотек та научних приладів, на чім богато залежить научна видатність сеї інституції, українське студентство примушене докінчувати студії по чужих заграничних університетах.

Матеріяльні відносини наших студентів добре знані нам усім. Сини наших незаможних селян і денних робітників не всилі покрити кошти удержання заграницею, ще при теперішних европейських відносинах. Наш студент виїздить заграницю в надії, що при помочі гуманітарних інституцій чи організацій здійсняться його мрії покінчити університет.

Та нам Українцям на чужині не пригріває сонце; ми не можемо сподіватись від чужих якоїсь помочі. Наша будучність залежна від нас самих.

Тому в надії, що український загал в Америці зрозуміє вагу народнього обовязку, Т-во Української Молодіжи в Ню Йорку кличе о поміч в Акції Підмоги Нашому Студентству.

Хай кожда громада, товариство чи організація прийме хотяй одного студента під свою опіку, посилаючи стало місячну підмогу!

Хай не бракне ні одного українського імени у списі жертводавців на Загальний Студентський Фонд!

Хай кожда свідома одиниця закупить цеголку на будову Дому Українських Студентів у Львові!

Хай ніхто не забуде, що Рідна Школа й Український Університет у Львові, се наша твердиня, се українська святиня науки і знання.

Всі жертви просимо слати до:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N.,
30 East Seventh St., New York City

ЗА ВИДІЛ Т-ВА УКР. МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:
О. М. Коцко, секр.

ВЕЛИКЕ ЗНАЧІННЄ ПОШИРЕННЯ ДОБРИХ КНИЖОК

Про берлінське видавництво „Українське Слово".

(Оригінальна стаття написана для „Свободи").

(Докінчення)

З инших праць виданих у „Бібліотеці Українського Слова" визначаються передовсім два твори Герасимовича, звісного буковинського педагога **„Життя й відносини на Радянській Україні"** та **„Голод на Україні".** Та послідна книжка засмотрена в 39 образків (переважно переражаючих своею грозою) та діяграм. П. Герасимович був сам на Великій Україні і пережив всі страхіття большевитської розрухи. Ті дві книжки важні особливо для Америки і повинні бути ширені передовсім в тих городах, де ще наші люди мають надто оптимістично-фантастичні поняття про гаразди в радянській Україні під московським обухом. Теперішні українізаційні намагання згори не зітруть лиця окровавленої української землі тих злочинів, котрих через більше як чотири роки допускалася безкарно большевія. Каяття — хоч і спізнене — добра річ; коби лиш рівночасно усунено підставу до дальших злочинів, а се неможливе без змоги повного і свобідного „самоозначення" з боку українського народа.

За велику заслугу „Українського Слова" треба уважати се, що воно подало нам велику історичну повість В. Бирчака під заг. **„Василько Ростиславич".** Є се оповіданне з часів княжих межиусобиць і вводить нас в саму среду тих кровавих а так цікавих часів. І нічого не зазнакомлює так з історією даного народа, як власне добра повість історична. У нас її брак великий, хоч знаємо що поприч твори Шевченка найбільше до поширення українського патріотизму на Великій Україні причинився писаний на московській мові „Тарас Бульба" Гоголя. Підчас світової війни многі салдати-Українці що зайшли в Галичину носили ту повість з собою, та уважали героя тої повісти за справжню історичну особу.

Друга повість історична дана нам „Українським Словом" се славна Кулішева **„Чорна Рада",** роман з часів козацьких а третя — се **„Марко Проклятий"** в збірці творів Ол. Стороженка, що особливо надаєся до голосного перечитування в читальнях та „Січах".

До ширення історичного знаня в приступний спосіб причиниться немало і **„Україна"** Куліша, тим більше, що є се вірші зложені на зразок народних дум, з доданими портретами українських гетьманів. А коли я вже при історичних романах та поезіях, то не можу прямо вдержатись, щоби невисказати жалю над сим, що наш Франко обдарував нас лише одною історичною повістею а то „Захаром Беркутом", рівнож як і „Василько Ростиславич" Бирчака з часів княжих. Бож треба признати, що повісти суспільні йому то не дуже удавались, просто тому, що він життя нашої суспільности дуже мало знав. А часи козацькі були йому з історичних студій дуже добре звісні тай давали більше поля до пущення цуглів фантазії, чим філістерське життє урядників, офіцирів або маніпулянток. Одним словом — се велика шкода, що Франко не блиснув своїм талантом на полі історичної повісти з часів козацьких та що взагалі — як то говорено по його смерти: „апокріфи зїли нам Франка"!

Прегарним матеріялом до ужитку в читальнях тай таки і в робітничих родинах є **„Рідне Слово",** що вийшло рівнож накладом „Українського Слова". Є се збірка чудових оповідань таких письменників, як Лепкий, Стефаник і другі. Має та збірка майже 300 сторін більшого формату та дуже гарну обгортку, так, що може лежати в гостиннім покою на першім місци.

З уваги на се, що видання „Українського Слова" мають свої числа, я бим радив щоби кождий, хто бажає мати в своїй бібліотеці справді гарні, інтересні і поучаюші книжки — вислав на пробу 5 долярів в рекомендованім листі на адресу: „Ukrainske Slovo" in Berlin-Schoeneberg (Hauptstrasse 11) Europe, Deutschland, та зажадав за се ось яких книжик: 5, 14, 16-17, 19, 20, 25 і 27. Гадаю, що буде вповні вдоволений! Впрочім видання „Українського Слова" дістане певно і в книгарні „Свободи".

А тепер еще пару уваг: Робітний народ звичайно недоцінює значення книжки. А вона має велике значенне і в життю одиниці і в життю цілого народа взагалі. Не кождому пощастила доля ходити на високі школи, де би йому силоміцю втовкмачувано розум у голову. Але кождий може у вільних хвилях читати книжки, тай так доповнювати свої відомости. Навіть і той, хто скінчив не знать яку високу школу а дальше не дбає о доповнюванне свого знання — з часом забуде і се, що умів. Як кажуть Німці: „вер растет — ростет" то є: хто відпочивае, той ржавіє.

З другої сторони має книжка велике значенне і для даного народа яко цілости. Один з наших істориків сказав раз велике слово:

„Доси не буде самостійної України, доки в кождій українській родині не буде Шевченкового „Кобзаря"!

Бо і справді: се такий арсенал патріотичної і революційної збруї, се така батерія енергії і національного розгону, що певно ніякий инший нарід чогось подібного не має.

Твори Шевченка в добрих переводах рознесуть славу України і по цілім світі, та найшлабися і фірми до видання його творів в чужих мовах взяли би на себе. Алеж треба піддержати ті видавничі фірми, от як би і те саме таки „Укр. Слово", що видало 80 репродукцій творів славного Архипенка з поясненями не лиш в нашій мові, але і в англійській, німецькій та французькій!

Не забудьмо і на се, що навіть потоки крови власної, які виляли Поляки для відзискання своеї свободи не придбали їм тільки слави у цілому світі, як один роман Сенкевіча „Кво вадіс"!

І у нас є славні письменники і вони не одно велике сотворилиби, чим мож би було перед цілим світом повеличатись, алеж забезпечім їм життя, най не розбивають своеї плодючої сили на дрібниці, щоби лише заспокіти найконечнійші потреби щоденні свої і своїх родин.

Дайте їм таку обстановку життеву, серед якої жив Сенкевіч або жие тепер Анунчіо, а тоді побачимо, як високо, під самі небеса піднесеня їх талант!

Колиж на кінци рауважу, що головними співробітниками „Українського Слова" є наш поет Богдан Лепкий, та звісний учений Д. „Зено" Кузеля, то се мабуть буде найкращою рекомендацією сего пожиточного і гарного видавництва.

Д-р К. Трильовський.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

Митрополита Шептицького і його відгомін у польській пресі.

(З львівського „Діла").

В день празника ап. Петра й Павла написав митр. Шептицький в Римі пастирський лист до вірних. Після дволітнього побуту поза межами краю, де сповняв важну місію з рамени голови грецько-католицької церкви, промовив митрополит до вірних — традиційним в таких випадках звичаєм. Не маючи певности, чи польська цензура пропустить навіть пастирський лист, виготовив французький переклад, а зі змістом листа познайомив папу Пія XI. **Папа одобрив.** Апостольська Столиця переслала лист нунцієви Лаврі у Варшаві для дальшої пересилки до Львова. **З нунціятури лист прислано до Львова. Тут віддано його до друку. Поліція спинила друк. Щойно на днях лист появився в черговому числі „Архіепархіяльних Відомостий".**

Подаємо історію листа, щоби розвіяти леґенди, які біля нього потворила польська преса.

Як і всі попередні пастирські листи митрополита, так і сей останній — неполітичний, наскрізь релігійний.

Промовляє в ньому церковний достойник, який має на меті в першій мірі пропаґанду християнських основ віри. А одночасно звертається до своїх вірних громадянин, для якого біль його суспільности є його болем, для якого духове здоровлє нації є життевим завданнем.

В листі м. і. читаємо:

Де в якій суспільности, як чим хто є — чи то лікар, адвокат чи робітник, хлібороб чи вчитель, купець чи священик — кождий робить, що до нього належить, і совісно і так як знає найліпше і що має сил до того, — там певно для добра загалу кождий служитиме такою роботою, яка дійсно щось значить і з якої щось путнього мусить таки вийти, — де кождий не тільки є на своїм місці, але за ласкою Божою, без якої нічого доброго не можна зробити, зміряє в цілім своїм життю до щораз ліпшого, там нікому не відмовить Господь свого благословенства: Кождий щасливим себе буде там чути не тільки за спокійної і чистої совісти, але й задля життя посвяченого праці й любови ближнього.

Епископ і католицький клир, яко такий, не мішаються до квестій політики, хиба що політикою назветься квестії злучені з добром релігійним вірних, — вони лишають їх політикам.

Митрополит цитує слова папи Венедикта XV:

„Кождому священикови вільно користуватися правами звичайного громадянина, але то лише тоді, коли доцільности виповнювання його служби не стоїть це на заваді". А від себе додає: „Яж сам про себе уважав би за зраду справи Христової, колиб задля яких принципів, що міняються з дня на день, або квестій, які релігію не обходять, став я — борони Боже — коли причиною незгоди або непорозуміння між ким небудь з моїх вірних і мною. Як усе й всюди лишаю й сьогодня квестії політичні на боці й тут не хочу ні про політику говорити, ні в значінню політичним".

Далі митрополит закликає до едности духа і зазначує словами св. Луки: „Кождий, що несеться в гору, понижений буде, хтож принижається, пійде в гору".

Ми навмисне цитатами з листа ілюструємо його зміст. Щоби розвіяти баламутні вістки, які на тему сього листа поширила польська преса.

Тепер після оголошення пастирського листа польська преса пише в розчарованому тоні. Не має в ньому того, чого вона собі бажала: походу до Каноси.

Польська преса пише головним чином про уступ листа, в якому говориться, що

Ісус Христос, б у в щ и с в о б і д н и м, брав на себе всі обовязки цивільні й казав віддавати кесареви, що було кесареве, наказуючи дати Богови, що Боже. Очевидно, що Богови перед усім, бо на випадок, коли би право людське повстало напроти права Божого, то радше Бога мається слухати ніж людей (Дiян. IV. 19)".

Очевидно, це відоме становище християнської релігії в цій справі. Всеж польська газета „Час" добачує в сім місци візвання „до піддання теперішній влаід в Малопольсце Всходней".

Львівський польський дневник „Ґазета Поранна" нарікає, що митрополит „не згадує ні словом про признанне польської державности на терені „Малопольскі Всходней". А відносно наведеного уступа пише: „Проблематичну вартість має теза митрополита Шептицького, що треба покірно піддатися всім властям у державі, тим більше, що **Українці зорганізували у Східній Галичині і поза нею свої власні національні власти,** які жадають від них теж карного послуху. Між обовязком супроти цих властей і супроти властей польських заходила би наглядна колізія, якої не дасться погодити".

Турбує се передовика з „Ґазети поранної" тим більше, що пастирський лист появився саме в хвилі, коли „президент Петрушевич вислав меморіял до Ліґи Народів, в якому жадає нового розглянення справи Східної Галичини". Тому пропонує, щоб польська влада домагалась від митрополита Шептицького „катеґоричного і недвозначного" зясовання, яке його відношеннє до през. Петрушевича.

„Ґазета Варшавська", головна туба вшехполяків, з нагоди пастирського листа пише в мінорному тоні. Обвинувачує консерватистів, мовляв — вони „зробили (!) митр. Шептицького головою гр.-кат. Церкви". Обвинувачує й Папу за те, що не спонукав митрополита зрезиґнувати з престола. Невдоволена вона і з польських біскупів за те, що не мають відповідних впливів у Ватикані.

Краківський „Час", коментуючи мінорну статтю „Газ. вар." зазначує, що в ній вшехполяки признаються до поразки.

„Немає сумніву—пише „Час" — що відкликання митрополита з боку Ап. Столиці було би ідеальною розвязкою, одначе від самого початку було відомо, що така розвязка нереальна. Поразка правительства — а одночасно і справи польської — полягає в тому, що під впливом льокальної аґітації, а головно підюджуючих статтей „Слова Польського", правительство перелякалося, не обрахувало наслідків свойого кроку і заборонило митрополитови вернути в серпни на те, щоби позволити на поворот у вересни. Становище Ап. Столиці було йому (правительству) добре відоме тоді, як відоме й тепер".

„Час" остерігає правительство, щоби не піддалося новому вибухови аґітації „Слова Польського" і недопустило до манiфестацій, якими загрозив вшехпольський денник на випадок повороту митрополита. І радить, щоби з головного вшехпольського штабу вислано до Львова приказ втихомирити аґітацію, пригадуючи, що „хто сіє вітер, збірає бурю".

ПОДЯКА

До Обеднання Українських Організацій передано суму 72.24 на Рідну Школу як дохід з пікніку, устроеного в Філаделфії, Па. При цьому Обеднанне складає щиру подяку Хвальному Комітетови: І. Пеленському, В. Матоличеви, Д. Штогринови, Т. Грицееви, І. Боросевичеви, П. Дубасови, М. Дармограєви, М. Бойкови, М. Бурому як і пп. П. Карпякови, Н. Волосови, Н. Настасякови, С. Дьорці, М. Рибакови, за їх працю при устроюванню цего пікніку.

Рівнож складаем подяку бр. св. Петра і Павла за жертву 5.00 і п. М. Довбенкови за жертву 1.00.

Обеднанне кУр. Організацій в Америці.

ВІДОЗВА ДО ОДНОСІЛЬЧАН СЕЛА РІЗДВЯНИ П. ТЕРЕБОВЛЯ

Дорогі Браття!

Звертаємось до Вас з просьбою помочи нам довершити велике народне діло: основанне української школи в нашім селі. Війна знищила шкільний будинок, який до сего часу теперішна влада невідбудувала. Наші діти змушені тиснутись в маленькій сільській хаті; місцевий учитель Поляк з жінкою самовільно запровадив польську школу, та виховує наших дітей в ненависти до нашого народа, до нашої церкви, до нашої батьківської мови, зневажає все те, що нам найдорожше, за що тисячі наших братів і синів клали свої буйні голови у визвольній святій боротьбі.

І ми видячи ту велику небезпеку, яка загрожує нашим дітям і нам самим, рішились заложити на власний кошт приватну українську школу, вишукати учителя, свого чоловіка, який виховувати буде наші діти на свідомих, добрих синів України.

Будинок читальні знищений в часі війни, ми власним коштом відновили. У великій салі відбуваються вже представлення, є гарна сцена, а в меншій салі маємо споживчий кооперативний склеп. Велику салю віддаємо на нашу приватну школу, та треба як найскорше вставити підлогу і вікна, та постаратися о лавки шкільні та иншу потрібну шкільну обстанову. Треба зараз найменьше 10—15 міліонів, а наші фонди вже вичерпались; ми змушені звернутись до Вас дорогі Браття з просьбою о поміч. Ми просимо Вас в імени маленьких діточок наших о ратунок. Вони прагнуть науки, науки правдивої, в рідній мові, вони прагнуть почути в школі рідне слово від рідного учителя, який научить їх рідною мовою, наповняти серця їх любовю і пошаною до рідної землиці, до свого народа, навчить рідної історії. Ми беремось до цего великого-важного народного діла в тій великій вірі, що Ви дорогі Браття допоможете нам своєю лептою оснувати рідну школу. Від Вас залежати буде доля наших дітей, а ми тут по силам своїм все зробимо і усіх сил доложимо, щоб задумане діло довершити.

Читаємо в часописях, що по богатьох селах наші браття зза моря своїми грішми помогли тут в старім краю відбудувати доми читальняні, позакладати рідні школи; і ми в тій надії до Вас звертаємося з умильною просьбою: допоможіть нам ратувати дітей наших від загибелі і дайте їм можність учитися в рідній школі, а велику прислугу зробимо їм і цілому народови.

Колиб Ви дорогі Браття не подали помочі, то ми не будемо в можности своїм коштом удержати своєї школи, змушені будемо посилати своїх дітей до школи нам ворожої, нашу читальняну хату тоді насильно зареквірують на польську школу, а це буде великою ганьбою і великим нещастем для цілої громади.

В надії, що Ви вислухаєте нашу просьбу і зараз прийдете з грошевою допомогою, здоровимо Вас щиро і бажаємо Вам всего найкращого.

Гроші просимо слати листами рекомендованими (за рецепісом) на адресу: Бейґер Юстин, який є головою читальні, кооперативи і Рідної Школи.

Різдвяни, дня 20. липня 1923.
(Печать)

Читальня „Просвіти" в Різдвянах.
(Печать)

Господарсько-Споживча Спілка торг. і промислова „Надія". Кооператива з обм. пор. в Різдвянах.

КОМІТЕТ:

Бейґер Юстин, голова; Великанович Іван, писар; Бейґер Стефан, Бейґер Василь, Карпів Стефан, Кобильник Теодор, Скоренький Юрій, Фещин Никола, Бейґер Никола.

Замітка: Зі згляду на непевність грошевої посилки в реджістрованих листах, за котру уряд почтовий в Америці не відвічає, проситься ласкаво пересилати жертви на руки Володимира Цісика, 8531—101 St., Richmond Hill, L. I., N. Y., котрий всі жертви перешле разом на призначене місце. До тепер односільчани і другі в місцевости Вудгейвен зложили суму $57.50. По закінченню збірки імена жертводавців будуть оголошені в часописи „Свобода".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

НЕ НА МЕНЕ ШИТИЙ.

Оповіданне з початку 16-сотих років.

(Продовження)

(5)

— Тиж сам сказав, як ми сюди прийшли, що вони всі ідуть спати разом з курми. Хбиа би тепер, надіючись твого повороту, сиділа у вікні вицпивши баньки в сторону сеї могили...

— Що ти знаєш! Як дівчина любить, то бодай час до часу зиркне в сторону могили. Вона тепер безпечно дивиться на мій знак і плеще в долоні з утіхи. Скоро стане свитати, вийде в сторону діброви, зустрічати нас. Очивидно, вийде не сама, лае з Софійкою. Як надійдуть, держися просто-?

— Щоби лиш не осліпив її твій огонь на могилі, як так дуже буде в него вдивлятися, — Андрій закінчив розмову сміючися.

Полягали. Ще на зорях схопився Марко, розклав огонь пришкварив кусень сернини і розрухав свого товариша.

— Їж, — каже — і зараз підемо, щоби задовго не ждали на нас. Варка безпечно цілу ніч не зажмурила ока і вже дівчата вийшли з хти, щоби скорше привитати мене.

— Ходім. Але не квап мене, бо сам кажеш, що я повинен шанувати себе, щоби дівчатам не відразу показаати моє каліцтво. Як буду йти скоро, ще й з тягаром, то утомлюся і стану налягати на простріленy ногу. Хиба ти йди вперед, я надійду пізнійше.

— Не ялося. Як вже требували разом похід і вертаємо разом, то й до них прийдемо оба разом в купі. Нам так не можна буде скоро гнати, бо підемо з тягаром. Таки треба буде занести решту з сего сернюка і того другого. Він лежить там, де ти його вполював?

— Там. Зараз піду принести. Андрій відійшов і по хвили вернув зі своєю добичию.

— Сего я понесу, — сказав Марко, — бо я дужший від тебе і не каліка. Ти понесеш надїдженого.

Попоїли, забрали сернюків і пустилися в сторону житла Болюбата. Пройшли в степ і увійшли діброву. Марко посоловів. Вже минули половину діброви, дві третини, три четвертини, а тут не йде зустрічати його ні Варка, ні її пес Вийшли з ліса і вступили в сад. Варки нема. Аж підійшли до вобіт з саду на обійсте Болюбата, залаяли собаки.

— Гарно Варка витає свого судженого — подумав Андрій.

— Собаки мабуть бачили твій огонь на могилі, — сказав сміючися.

Марко закляв.

— Як хто не вийде прогнати, то через ті собаки не доберемося до хати.

— Може нарошно спустили на нас? — Анрій дратуввав його ще більше.

— Варко, Варко! — почули дівочий голос. — Поможи відогнати собаки, бо то Марко прийшов. Марко і ще якийсь козак.

— То голос Софійки, — сказав Марко.

— З хати вийшла Софійка, за нею Варка, гукаючи на псів. Соабки замовкли. Марко відхилив ворота і висунувся на подвіря. За ним Андрій. Софійка спаленіла, бо Андрій вдивився в неї як в образ.

— Ти в ночи не бачила огню на могилі? — Марко спитав Варку, кидаючи з досадою сернюка на землю.

— В ночи?! Я в ночи сплю.

Андрій розсміявся, кидаючи на землю свого сернюка. На порозі хати появився сам Турок з жінкою.

— То Марко! — крикнув Турок. — Живий і, бачу, здоровий. Може цілком на війні не був?

— Був, був, — відповів Марко. — Але, Богу дякувати, ні шабля, ні куля ні взяли мене. Не такий щасливий був мій товариш, Андрій Юркевич, що на тебе так задивився, Софійко. Я привів його з собою бо ми цілий похід перебули разом і мені тяжко було з ним розстатися. Його опікун, що був йому за батька, погиб від дурного обуха. Його самого прошибла укля, але в дурнім місци. Був каліка, але в дорозі сюди цілком подужав. Коби тут музика, то пішов би тропака. Приймете його зі мною в вшій хаті? То добрий стрілець і має щасте. Наповнить вашу комору мясом, що й на цілу зиму стане. Ось бачите, що й тепер ми не прийшли з порожними руками. То Андрея заслуга, бо ті оба сернюки він вполював.

— Чому би не приняв! І десять таких. Місця у мене досить і їсти є що. Як не буде в хаті, додасть нам степ, дасть ліс, дасть ріка.

(Далі буде).